

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D4/1/K.T.S.-01/1 (Menfi Tespit)

Karar Sayısı : 01-32/315-92

Karar Tarihi : 10.7.2001

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Dr. Kemal EROL, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Murat GENCER, Mustafa PARLAK, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL

B- RAPORTÖRLER: Kemal Tahir SU, Şebnem KULAKSIZOĞLU

C- BAŞVURUDA BULUNAN: Anadolu Isuzu Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.

D- TARAFLAR: - Anadolu Isuzu Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Ankara Asfaltı Üzeri Soğanlıköy Karşısı Kartal/İstanbul

- Bayileri

E- DOSYA KONUSU: Anadolu Isuzu Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Anadolu Isuzu) ile bayileri arasında akdedilen "Araç Bayilik Anlaşması", "Yetkili Servis İşletme Anlaşması" ve "Yedek Parça Bayilik Anlaşması"na menfi belgesi verilmesi talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 4.5.1998 tarih, 961 sayı ve 18.6.1998 tarih, 1738 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 13.6.2001 tarih, D4/1/K.T.S.-01/1 sayılı Menfi Tespit Ön İnceleme Raporu 21.6.2001 tarih, REK.0.08.00.00/42 sayılı Başkanlık önergesi ile 01-32 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Bildirime konu anlaşmalara 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler içermeleri nedeniyle menfi tespit belgesi verilemeyeceği; bununla birlikte, anılan anlaşmaların ilgili raporda belirtilen değişikliklerin yapılarak Kurum'a tevsik edilmesi koşuluyla, 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlanabilecekleri düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

Başvurunun konusunu, Anadolu Isuzu ile bayileri arasında akdedilmiş olan "Araç Bayilik Anlaşması", "Yetkili Servis İşletme Anlaşması" ve "Yedek Parça Bayilik Anlaşması"na menfi tespit belgesi verilmesi talebi oluşturmaktadır.

4054 sayılı Kanun'un "Menfi Tespit" başlıklı 8. maddesinde "...Kurul, elinde bulunan bilgiler çerçevesinde bir anlaşmanın, kararın, eylemin veya birleşme ve devralmanın bu Kanun'un 4, 6 ve 7 nci maddelerine aykırı olmadığını gösteren bir menfi tespit belgesi verebilir." ifadelerine yer verilerek, menfi tespit kavramına açıklık

getirilmiştir. Dolayısıyla, menfi tespit kararı, bir anlaşmanın Kanun'un ilgili maddelerini ihlal etmediğini tespit eden karardır.

H.1. Anlaşmalara Menfi Tespit Belgesi Verilmesi Talebine İlişkin Değerlendirme

H.1.1. Araç Bayilik Anlaşması

Anadolu Isuzu'nun bayileri ile yaptığı "Araç Bayilik Anlaşması"na aşağıda yer verilen maddelerinde bulunan 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler nedeniyle menfi tespit belgesi verilmesi mümkün değildir.

- Anlaşmanın 7. maddesinde yer alan, "*Bayi; anlaşma bölgesi dışında, anlaşma konusu malların dağıtımı için şube veya dağıtım depoları açmama veya bunların pazarlanmasına yönelik aktif faaliyetlerde bulunmama veya bu mallara ilişkin olarak dağıtım sağlanması için üçüncü kişilere yetki vermeme yükümlülüğündedir.*" şeklindeki hükümlerle, sağlayıcı satıcıya belirli bir satış bölgesi tahsis etmekte ve bu bölge dışında aktif pazarlama yapmasını engellemektedir. Bu durum, Kanun'un 4/1-b maddesinde yer alan "*...mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü*" ifadeleriyle yasaklanan hallerden sayılmıştır.

- Anlaşmanın 9. maddesinde bulunan, "*Bayi kullanıcı olarak satın alanlar hariç, dağıtım sistemi içinde yer almayan başka kurum veya kişilere anlaşma konusu malları satamaz.*" şeklindeki ifadeyle bayinin şirket ürünlerini satışı bir takım şartlara bağlanmıştır. Bu durum, Kanun'un 4/1-b maddesinde "*Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının , fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi,*" ifadeleriyle aynı maddenin birinci fıkrasında yasaklanan haller arasında kabul edilmiştir.

- Anlaşmanın 11. maddesindeki, "*Bayi; sağlayıcı tarafından belirlenen aralıklarda, satışı artırma uygulamaları kapsamında, anlaşma konusu malları sipariş etmek ile yükümlüdür.*" ifadeleri ile sağlayıcı, bayiye belirli miktarlarda satış hedefleri koymakta ve o miktar malı sürekli satın alma yükümlülüğü getirmektedir. Bu durum, Kanun'un 4/1-a maddesinde bulunan "*Mal veya hizmetlerin...her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi*", ile 4/1-c maddesinde bulunan, "*Mal veya hizmetin arz ya da talep miktarının kontrolü*" şeklindeki ifadelerle aynı maddenin birinci fıkrasındaki yasaklama kapsamına alınmıştır.

- Anlaşmanın 13. maddesinde, "*Bayi; sağlayıcı tarafından belirlenen adetlerde, satışı artırma uygulamaları kapsamında, anlaşma konusu malları stoklarında bulundurmaya yükümlüdür.*" denilmektedir. Bu madde ile bayiye belirli bir miktar stok bulundurma zorunluluğu ile o miktar malı satın alma yükümlülüğü getirilmektedir. Bu durum, Kanun'un 4/1-c maddesinde yer alan "*Mal veya hizmetin arz ya da talep miktarının kontrolü*" ifadesiyle yasaklanan haller arasında sayılmıştır.

H.1.2. Yedek Parça Bayilik Anlaşması

Anadolu Isuzu ile bayileri arasında akdedilen "Yedek Parça Bayilik Anlaşması"nın aşağıda yer verilen hükümleri 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırılıklar içerdiğinden bu anlaşmalara menfi tespit belgesi verilmesi mümkün değildir.

- Anlaşmanın 3. maddesinde yer alan, “Sağlayıcı; anlaşma konusu mallarla ilgili anlaşma bölgesi dahilinde üretim hata ve kusurlarına karşı, araçların, garanti belgelerinde belirtilen şartlar dahilinde garantili servis, ücretsiz servis, geri çağırma ve anlaşma kapsamına giren yedek parçaları vermeyi taahhüt etmiştir.” hükmü ile sağlayıcı tarafından, sözleşmenin diğer tarafı olan bayiye anlaşma bölgesi tanımı altında belirli bir bölge tahsis edilmiştir. Bu durum, Kanun’un 4/1-b maddesinde yer alan “Mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü,” ifadeleriyle yasaklanan haller arasında sayılmıştır.

- Anlaşmanın 6. maddesinde, “Satıcı; anlaşma konusu malları ve rakip malları üretemez.” hükmü bulunmaktadır. Söz konusu hüküm Kanun’un 4/1-b maddesinde yer alan “... her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü,” şeklindeki ifadelerle aynı maddenin birinci fıkrasındaki yasaklama kapsamına alınmıştır.

- Anlaşmanın 9. maddesindeki “Satıcı; anlaşma konusu mallara verilen garantili servislerde, ücretsiz servislerde, geri çağırmada sadece Sağlayıcı’dan temin ettiği yedek parçaları kullanmak zorundadır.” hükmü ile, sağlayıcının satıcıya sadece sattığı malları kullanma zorunluluğu getirilmektedir. Bu durum, Kanun’un 4. maddesinin 1-f fıkrasında yer alan “... arz edilen bir mal veya hizmetin tekrar arzına ilişkin şartların ileri sürülmesi” ifadeleriyle yasaklanan hallere verilen örnekler arasında sayılmıştır.

- Anlaşmanın 13. maddesinde yer alan, “Satıcı; anlaşma konusu satış yerlerinde, Sağlayıcı’dan başka kişiler tarafından sunulan yedek parçaların satıcılığını yapamaz.” şeklindeki madde ile rakip teşebbüslerin faaliyet göstermeleri engellenmekte, satıcıya yalnızca sağlayıcının mallarını satma zorunluluğu yüklenmektedir. Söz konusu durum, Kanun’un 4/1-d maddesinin “Rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkarılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi” şeklindeki hükmüyle yasaklanan hallerdendir.

- Anlaşmanın 14. maddesindeki, “Satıcı; anlaşma konusu yedek parçaların bölge dışında dağıtımını yapamaz.” ve 15. maddesindeki, “Satıcı; kendisi için tanımlanan anlaşma bölgesi dışında malların dağıtımını için depolar açamaz veya bunların pazarlanmasına yönelik faaliyetlerde bulunamaz, bu mallara ilişkin dağıtım sistemi kuramaz.” hükümleri satıcının tahsis edilen bölge dışında aktif satış yapmasını yasaklamaktadır. Bu hükümler Kanun’un 4/1-b maddesinde yer alan, “Mal ve hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü” ifadeleriyle yasaklanan hallerden sayılmıştır.

- Anlaşmanın 16. maddesinde düzenlenen, “Satıcı; dağıtım sistemi içinde yer almayan başka bir Satıcı’ya anlaşma konusu malları satamaz ve anlaşmanın kapsadığı ürün yelpazesinde yer alan yedek parçaları, anlaşma konusu motorlu taşıt araçların bakım ve onarımında kullanmadıkça temin edemez.” hükmü ile sağlayıcı, satıcıya anlaşma konusu malları başka bir satıcıya satmaması yönünde yükümlülük getirmektedir. Bu, Kanun’un 4/1-a maddesinde, “Mal veya hizmetlerin alım ya da

satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi” ifadeleriyle yasaklanan bir durumdur.

- Son olarak, anlaşmanın “Satıcı; tespit edilen veya bildirilen hedeflerini gerçekleştirmek için çaba göstermek ve anlaşma konusu malları zamanında ve yeterli miktarda kendisine sağlanması amacıyla Sağlayıcı’dan aylık periyodlarla sipariş etmek zorundadır.” Şeklindeki 18. maddesi hükmü ile satıcıya belirli bir miktar malın alımı şartı getirilmektedir. Ancak, Kanun’un 4/1-c maddesinin “Mal veya hizmetin arz ya da talep miktarının kontrolü veya bunların piyasa dışında belirlenmesi” şeklindeki ifadeleri söz konusu madde hükmünü yasaklanan haller kapsamında saymıştır.

H.1.3. Yetkili Servis İşletme Anlaşması

Başvuru konusu "Araç Bayilik Anlaşması" ve "Yetkili Servis İşletme Anlaşması"nın yanısıra, Anadolu Isuzu'nun bayileri ile aktediği "Yetkili Servis İşletme Anlaşması"na da aşağıda yer verilen 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesine aykırı hükümleri içermesi nedeniyle menfi tespit belgesi verilmesi mümkün değildir.

- Anlaşmanın 8. maddesinde düzenlenen, “Servis, anlaşma konusu malları ve rakip malları üretmez.” hükmü, Kanun’un 4/1-d maddesinde yer alan, “Rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi” şeklindeki düzenleme kapsamında aynı maddenin birinci fıkrası ile yasaklanmıştır.

- Anlaşmanın 13. maddesinin, “Servis; anlaşma bölgesi dışında anlaşma konusu malların servisi için şube açamaz, bu mallara ilişkin olarak servis sağlanması için üçüncü kişilere yetki veremez.” şeklindeki hükmü ile sağlayıcı, satıcıya belirli bir satış bölgesi tahsis etmekte ve alım satım şartlarını belirlemektedir. Bu durum, Kanun’un 4/1-b maddesinin, “...mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü” ve 4/1-a maddesinin, “Mal veya hizmetlerin ... her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi” şeklindeki ifadeleriyle yasaklanan haller arasında sayılmıştır.

- Son olarak Anlaşmanın 18. maddesi,

“Servis;

- a) İşyerinin, bina, dış görünüm, iç görünüm ve donanımında,
- b) Personelin teknik eğitimi ve uzmanlaştırılmasında,
- c) Reklam vermede,
- d) Anlaşma konusu malların satış sonrası hizmetlerinde,
- e) Anlaşma konusu malların bakım ve onarımında özellikle aracın sağlam ve güvenli çalışması bakımından,

sağlayıcının belirlediği ve belirleyeceği standartlara uymak zorundadır.” şeklindedir. Söz konusu madde ile sağlayıcı, satıcıya hizmetin yeniden sunumuna ilişkin yukarıdaki standartlara uyma yükümlülüğü getirmektedir. Bu durum, Kanun’un 4/1-f maddesinde yer alan “...bir mal veya hizmetin tekrar arzına ilişkin şartların ileri sürülmesi” ifadesi kapsamında yasaklanmıştır.

H.2. Anlaşmaların 1998/3 Sayılı Tebliğ Çerçevesinde Değerlendirilmesi

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırı hükümler taşıyan "Araç Bayilik Anlaşması", "Yetkili Servis İşletme Anlaşması" ve "Yedek Parça Bayilik Anlaşması"nın motorlu taşıtlara ilişkin üç kısımdan oluşan tek bir paket sözleşme olması nedeniyle ve firma yetkililerinin, bayilerle her üç anlaşmanın birlikte aktedildiğine ilişkin beyanı üzerine, başvuru konusu anlaşmalar 1998/3 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirilmiştir.

"Araç Bayilik Anlaşması"nın 31., "Yetkili Servis İşletme Anlaşması"nın 27. ve "Yedek Parça Bayilik Anlaşması"nın 39. maddeleri "*İşbu anlaşma imza tarihinden itibaren 1 (bir) yıl geçerlidir.*" şeklindedir.

1998/3 sayılı Tebliğ'in 6. maddesinin, 2000/3 sayılı Tebliğ ile değişik 2/b ve 2/c maddelerinde,

"b) Belirsiz süreli anlaşmalarda yer alacak feshi ihbar süresinin, her iki taraf için en az iki yıl olması; ancak sağlayıcının anlaşmaya son vermesi halinde kanundan veya anlaşmadan dolayı uygun bir tazminat ödemek zorunda olduğu veya satıcının dağıtım sistemine ilk kez girdiği ve anlaşma süresinin veya anlaşmanın olağan feshi ihbar süresinin bu satıcı tarafından ilk kez kabul edildiği hallerde bu sürenin asgari bir yıl olması,

c) Belirli süreli anlaşmalarda ise, anlaşma süresinin en az beş yıl olması ve anlaşmada yer alacak olan yenilemeye isteğini anlaşmanın sona ermesinden asgari altı ay önce bildirmeyi her iki tarafın da kabul etmesi."

muafiyet verilebilmesi için uyulması zorunlu hallerden sayılmıştır. Buna göre, başvuru konusu anlaşmaların ilgili maddeleri Tebliğ ile uyumlu değildir.

Öte yandan, "Yedek Parça Bayilik Anlaşması"nın 13. maddesinde, "*Satıcı; anlaşma konusu satış yerlerinde, Sağlayıcı'dan başka kişiler tarafından sunulan yedek parçaların satıcılığını yapamaz.*" ifadesine yer verilmiştir.

Ancak, Tebliğ'in "*Anlaşma konusu mallarla aynı kalitede olmayan başka yedek parçaları satmama, tamir ve bakımda kullanmama yükümlülüğü*"nü grup muafiyeti kapsamına giren yükümlülükler arasında sayan 4. maddesinin 1-b/5 hükümleri uyarınca bayinin, anlaşma konusu mallarla aynı kalitede olan yedek parçaları satabilmesi, tamir ve bakımda kullanabilmesi engellenemez.

Ayrıca, Tebliğ'in 7/h maddesinin, "*Sağlayıcının, satıcının 4 üncü maddenin b-5 inci bendinde yer alan anlaşma konusu mallarla rekabet edebilecek ve onların kalitesine denk olan yedek parçaları dilediği bir üçüncü teşebbüsten elde etme serbestliğini doğrudan veya dolaylı olarak sınırlandırması*" halini grup muafiyeti kapsamı dışında kalan koşul ve yükümlülükler arasında kabul etmesi nedeniyle, söz konusu sözleşme maddesiyle getirilen, satıcının yalnızca sağlayıcıdan mal temin etmesine ilişkin yükümlülük grup muafiyet kapsamı dışında kalmaktadır.

Yukarıda yer verilen maddeler dışında başvuru konusu anlaşmaların birlikte 1998/3 sayılı Tebliğ ile uyumlu oldukları anlaşılmıştır.

İ- SONUÇ

Yukarıda yer verilen tespit ve değerlendirmelerin ışığında; Anadolu Isuzu Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye ait "Araç Bayilik Anlaşması", "Yetkili Servis İşletme Anlaşması" ve "Yedek Parça Bayilik Anlaşması"nın incelenmesi sonucunda;

1. Araç Bayilik Anlaşması'nın 7., 9., 11. ve 13. maddeleri, Yedek Parça Bayilik Anlaşması'nın 3., 6., 9., 13., 14., 15., 16. ve 18. maddeleri ile Yetkili Servis İşletme Anlaşması'nın 8., 13., ve 18. maddelerinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesine aykırılık içermeleri nedeniyle, bu sözleşmelere menfi tespit belgesi verilemeyeceğine;

2. Araç Bayilik Anlaşması, Yedek Parça Bayilik Anlaşması ve Yetkili Servis İşletme Anlaşması'nın, tarafları aynı olan tek bir paket anlaşmanın üç parçasını oluşturmaları şartıyla 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında değerlendirilmeleri sonucu, söz konusu anlaşmaların her üçünde de anlaşmaların sürelerini düzenleyen, (sırasıyla, Araç Bayilik anlaşması 31. madde, Yetkili Servis İşletme Anlaşması 27. madde, Yedek Parça Bayilik anlaşması 39. madde) maddelerin, 1998/3 sayılı Tebliğ'in 2000/3 sayılı Tebliğ ile değişik 6. maddesinde öngörülen sürelerle uyumlu hale getirilmesi ve ayrıca Yedek Parça Bayilik Anlaşması'nın 13. maddesinin anılan Tebliğ'in 7/h maddesine uygun hale getirilmesi şartıyla, bu anlaşmaların 1998/3 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanacaklarına;

3. a) Bu koşulların yerine getirilmesi için kararın tebliğinden itibaren ilgili taraflara 60 gün süre verilmesine ve bu süre içerisinde, öngörülen düzeltmelerin yapıldığına dair belgelerin Kurum'a sunulmasına;

b) Aksi takdirde 4054 sayılı Kanun'un 56. maddesi uyarınca sözleşmelerin geçersiz olacağını, Kurul'ca öngörülen düzeltmeler yapılmadan uygulamaya devam edilmesi halinde haklarında soruşturma açılacağını ve 4054 sayılı Kanun'un 16. ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağını taraflara bildirilmesine;

4. Başvuru konusu üç anlaşmanın bir bütün teşkil edecek şekilde aynı teşebbüs ile aktedilmiş olmaması halinde ise anlaşmaların 1998/3 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirilemeyeceğine, Araç Bayilik anlaşması ve Yedek Parça Bayilik anlaşması'nın ayrı ayrı 1997/3 sayılı Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında değerlendirilebileceğine, Yetkili Servis İşletme Anlaşması'nın ise tek başına bireysel muafiyet konusu olabileceğine;

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.